

Una passió impossible desdramatitzada

Jaume Pomar

El cine espanyol degué ésser el territori més durament colpejat per la censura nacionalcatòlica del franquisme. Segurament per això, és ben visible la seva revitalització, formal i de continguts, al llarg dels darrers trenta anys. El temps no ha passat debades i, actualment, hem vist com els temes més espinosos i més amargs, ens arribaven amb notes d'humor i de sarcasme que posaven les coses en el seu lloc. I el que era drama esdevenia comèdia; i la tragèdia, esperpent. La darrera pel·lícula de Jaime Chávarri m'ha fet evocar un temps que feliçment avui és ja només record de malsons, donat que el país ha donat tantes voltes que parlar de tot allò equival a recordar batalletes de guerres que ja ningú no recorda.

El año del diluvio és la narració en imatges de la novel·la del mateix títol d'Eduardo Mendoza. Chávarri, en general, és un bon realitzador que es mou bé en les adaptacions literàries (el seu més que discutible *Bearn o la sala de las muñecas*, basat en l'obra de Llorenç Villalonga, és una excepció en la qual no endevinaren ni ell ni la guionista Lola Salvador, ni una part dels intèrprets). El món de la postguerra, un domini on es mou a gust, li sol servir per a la reconstrucció d'una època, com féu a *Las bicicletas son para el verano*, i per evocar, entre la reivindicació i la nostàlgia, uns climes de país ferit i derrotat, amb murs de repressió i portes tancades.

El seu darrer film satisfà, en aquest camp, les expectatives de l'espectador que ha seguit una producció notable per més d'un concepte. Ara es narra, a partir d'un guió en el qual han participat el director Jaime Chávarri i el novel·lista Eduardo Mendoza, la passió impossible entre sor Consuelo (Fanny Ardant) i el cacic d'un poble imaginari del nord de Catalunya, Augusto Aixelà (Dario Grandinetti). El paisatge humà es veu enriquit per la lluita armada dels maquis, amb un Balaguer (Ginés García Millán), que actua a la manera dels bandolers generosos; Bartolo (Eloy Azorín), un beneït de poble que Mendoza ha afegit al guió, ampliant el relat inicial, i secundaris de reconeguda professionalitat com Pepa López (majordona d'Aixelà) i Francesc Orella (caporal de la guàrdia civil).

Sor Consuelo visita repetidament el cacic Aixelà, per demanar-li ajut econòmic. Regenta un hospital-convent i vol convertir-lo en un assil de persones majors. La monja cau en les xarxes del cacic seductor, femellut i ric, cínic i mentider, fins a la transgressió. I en aquest punt cal subratllar el magnífic treball de Fanny Ardant, que dins la seva maduresa ha esdevingut potser una de les grans actrius europees. La que fou musa i esposa de François Truffaut (protagonista a films de Resnais, Antonioni, Costa Gavras, Lelouch, Scola, Pollack, etc.), recrea amb un estil passional i vitalment fascinant, la figura d'una priora esqueixada interiorment entre una passió prohibida que la supera i l'arrossega, i una vocació religiosa que en un moment determinat és relativitzada amb gestualitat en-

lluernadora d'ulls encisadors i felicitat radiant. La monja i les seves reaccions potser són poc versemblants per a 1953, i per a l'epíleg, 25 anys més tard, però no hi fa res: Fanny Ardant recrea el personatge a partir de la seva intensitat interpretativa i ens ofereix una sor Consuelo que perquè mai no va existir està molt bé inventar-la.

Chávarri dona mostres d'una professionalitat impecable en la bellesa dels plans i, sobretot, amb un sentit del ritme molt ajustat a la narració que ens conta. Les seqüències enllacen, cada una amb la següent, amb un sentit del ràcord que mostra de manera molt subtil el pas del temps damunt la història que conta. Amb una notable reconstrucció d'aquell clima opressiu que embolca tot el relat, presidit per la lluita contra el sistema, la quotidianitat de la repressió i el tabú, amb un notable sentit de l'humor en el qual participen tots els actors, amb un treball molt ajustat a la visió de conjunt. Devora la personalitat abassegadora de Fanny Ardant, és molt remarcable, i de vegades brillant, el treball de Dario Grandinetti, de Ginés García Millán i d'Eloy Azorín, que dona vida a un retrassat mental col·laborador dels maquis digne d'ésser recordat. Molt bé, igualment, amb matisos oportuns, els secundaris Pepa López i Francesc Orella.

Aquest film no defraudarà als seguidors de Jaime Chávarri ni als admiradors de la literatura d'Eduardo Mendoza. És, endemés, un bon punt de trobada per als que encara recordam, amb un punt d'utopia aigualida, tot allò que podia haver estat i no fou un llarg fragment de la història d'Espanya. ■

